

ΟΥΡΑΝΙΟ ΤΟΞΟ
ΝΙΚΟΣ

Κουρούσις

ΟΥΡΑΝΙΟ ΤΟΞΟ
Νίκος Κουρούσης

Κυκλοφοριακός κόμβος Κολοκασίδη 1975

Καλλιτεχνική και Τυπογραφική Επιμέλεια
ΕΝ ΤΥΠΩΙΣ Βούλα Κοκκίνου Λτδ.

Διορθώσεις κειμένων
Ντίνα Παπαλλή

Φωτογραφίες
Νίκη Μαραγγού, Κίκα Ορφανίδου, Πάμπος Σαββίδης

Εκτύπωση
Καίλας Λτδ.

Copyright ©
Νίκος Κουρούσιης
ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2007

ISBN: 978-9963-8207-6-4

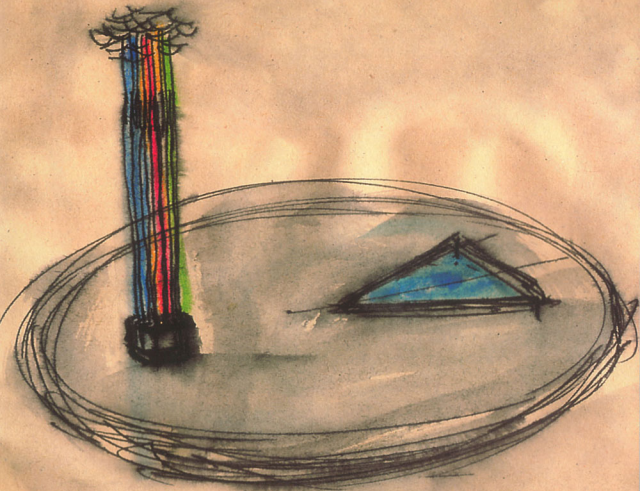
ΧΟΡΗΓΟΙ

Πολιτιστικές Υπηρεσίες
Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού

kad
Kypros Artistic Design

Hand-drawn
to explain the
description 74

Πρόλογος

Εισαγωγή

Η εξέλιξη του «Ουράνιου Τόξου», ενός ιστορικού μνημείου με πολιτικές συμβολισμούς και η αντικατάστασή του από την Πολεοδομία, με την πρόφαση της δήθεν αισθητικής αναβάθμισης, «τον εξωραϊσμό του χώρου, με απολαπιμένη ακειδαστική προσέγγιση», με αναγκάζουν να καταγραφώ τα πνεύμα και τα γεγονότα της συντέλειας του έργου.

Παράλληλα, μέσα σε αυτά τα πλαίσια, θεώρησα αναγκαία την έκδοση ενός βιβλίου που να συγκεντρώνει φωτογραφικό υλικό, άρθρα και κείμενα που έχουν κατά καιρούς γραφτεί για το έργο. Έτσι, για να μείνει η μνήμη του.

Μνήμες

Η μεγάλη καταστροφή που επέφερε η χουντική προδοσία και η τουρκική εισβολή, είχαν σημαδέψει βαθιά τον ψυχισμό μου. Ο ξεριζωμός και η προσφυγιά, ο πόνος και η δυστυχία, τα χαμένα όνειρα, η καταρρέωση της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας, μου δημιούργησαν το αισθη-
μα της αμφισβήτησης όσον αφορά στην αναγκαιότητα της τέχνης. Είναι τελικά μια πολυτέλεια η τέχνη; Αυτισμός; Μια αυτοπία;

Σκέφτηκα ότι η μόνη διέξοδος για να αντιμετωπιστεί τα συγκραυζόμενα συναισθημάτά μου ήταν η αποστασιοποίηση από τα γεγονότα που συνέβησαν γύρω μου. Έτσι, αποφάσισα να απομονωθώ σε μια ερημική παραλία, να ζήσω δίπλα στο κύμα, με τον ρευματικό του ήχο, της ατελείωτης, ξάπλες, νύκτες, το ταξίδι στο απέραντο διάστημα. Ο χρόνος συσφαιμένος με την προεμία της φύσης με βοήθησαν να συγκροτήσω τα συναισθημάτά μου, να πάρω τις αποφάσεις μου. Θα γυρίζα πίσω.

Εμπνευση

Η επιστροφή μου στην ημικατεχόμενη πρωτεύουσα σηματοδεύτηκε από μια εμπειρία που με επανέφερε στην εικαστική μου πορεία και έκτοτε την επηρέασε καθοριστικά. Ένα διαυγές ουράνιο τόξο, με τα φωτεινά χρώματα της τριδός, εμφανίστηκε στο σκοτεινό συσφαισμένο ουράνιο που η ορμή του ξεκινούσε μέσα από το απέναντι νεκροταφείο. Ένισα τον έντονο συμβολισμό και την ενεργεία των φωτεινών χρωμάτων που ήταν διακτυπ στο χώρο. Θυμήθηκα τον Αριστοτέλη και τη θεωρία του για τη δημιουργία του ουράνιου φαινομένου. Θυμήθηκα τον Ηρόκλειτο και τη θεωρία του ότι τίποτα δεν μένει στάσιμο, ότι τα πάντα κινούνται. Ένωσα ανάταση. Ήλθε η ώρα να κινηθώ, να δράσω, να δημιουργήσω.

Δημιουργία

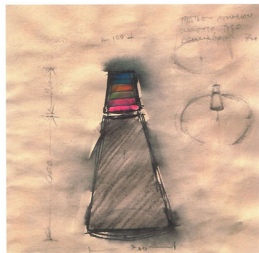
Η ιδέα να δημιουργήσω ένα τρισδιάστατο έργο που να βασίζεται θεματικά στο ουράνιο τόξο και να ενέχει τους συμβολισμούς και τις πολιτικές διαστάσεις που με προβληματίζουν, άρχισε να διαμορφώνεται μέσα μου. Συναισθανόμενος την ευθύνη της τολμηρής απόφασης και το δυσκόλο δρόμο που είχα μπροστά μου. Άρχισα να σχεδιάζω πυρετωδώς με υποδοχή της σκέψης, τους προβληματισμούς μου, τις ανησυχίες και τα οράματά μου. Ταυτόχρονα έβαζα για ένα κατάλληλο χώρο να δεχθεί αυτό το πολυδιάστατο έργο με τις συσφαιμένες πολιτικές προεκτάσεις και συμβολισμούς.

Οι περιπλανήσεις μου εστίαστηκαν στην «Πράσινη Γραμμή». Θα ήταν ένα σύμβολο ειρήνης, ορατό εκατέρωθεν να αναδυεται μέσα από τα αιματηρά χρώματα της γραμμής αντιπαράθεσης. Αποφάσισα ότι ο πιο κατάλληλος χώρος ήταν ο κυκλοφοριακός κόμβος Κολοκοσιδί κοντά στο αεροδρόμιο Λευκωσίας, όπου είχαν γίνει σκληρές μάχες ενάντια στους Τούρκους εισβολείς.

Με την έγκριση του έργου άρχισα την εκτέλεσή του κάτω από την καθημερινή παρακολούθηση των εισβολέων, από τις θέσεις που είχαν καταλάβει στη Σχολή Γρηγορίου. Αυτοί προέτρεπαν και τις συχνές επι-
σκέψεις των Κυανόκρανων για να εξακριβώσουν τις προθέσεις μου. Ένας κομικός διάλογος είχε αναπτυχθεί με ένα Αυστριακό αξιωματικό. Ενώ ασχολούμουν με το σκόψιμο της βάσης του έργου με προ-
εγγινός διακριτικά και με ρώτησε τι κάνω. Επειδή δεν είχα διδάσει να του δώσω εξηγήσεις του απάντησα ότι σκόψω μια τρύπα. Έφυγε προ-
φανώς προβληματισμένος. Την επομένη επανήλθε και με ρώτησε για-
τί σκόψω την τρύπα. Του απάντησα ότι δεν ήμουν υποχρεωμένος να του δώσω εξηγήσεις καθώς ο χώρος δεν ήταν στη δικαιοδοσία τους. Τελικά, επειδή στην προσέγγισή του ήταν ευγενικός, του εξέ-
φρασα την ιδέα και το όραμα του έργου. Έφυγε ικανοποιημένος και δεν επανήλθε.

Ενώ δούλεμα πάνω στο έργο και όσο πλησίαζε η ολοκλήρωσή του, ένω-
θα την ανάγκη να το συμμεριστώ με άλλους, έτσι, για να εκφρασθεί πιο δυνατά και αλληγορικά η κοινή και ειρηνική του φύση. Κάλεσα φίλους, καλλιτέχνες, γνωστούς και άγνωστους, σε ένα συμπόσιο που θα σημα-
τοδοτούσε την ολοκλήρωσή του. Έτσι, αναμείχθηκε το «Ουράνιο Τόξο», με το πρώτο καλλιτεχνικό συμπόσιο που έγινε αμέσως μετά την τουρκική εισβολή του 1974.

ΝΙΚΟΣ ΚΟΥΡΟΥΣΗΣ
2007

Η τέχνη αποτελεί πάντοτε την καλύτερη μαρτυρία μιας εποχής. Τα ιστορικά γεγονότα, οι κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες ενός τόπου, αλλά και οι αισθητικές και φιλοσοφικές αναζητήσεις του, κληροδοτούνται στο μέλλον μέσα από την καλλιτεχνική και πνευματική δημιουργία και αποτελούν ζωντανή μαρτυρία της διαδρομής ενός λαού μέσα στο χρόνο. Η καταστροφή των έργων αυτών είναι η καταστροφή της υλικής μνήμης ενός λαού. Είναι η καταστροφή του παρελθόντος, που χωρίς αυτό κανένας λαός δεν υπάρχει. Όλα αυτά δεν είναι βέβαια κάτι καινούριο. Είναι, όμως, μια από αυτές τις αλήθειες που θέλουμε να υποστηρίζουμε και να ξεκινάμε. Γι' αυτό η καταστροφή της υλικής μας μνήμης είναι κάτι για το οποίο είμαστε καθημερινά μάρτυρες.

Τώρα που τελειώνει ο 20ός αιώνας όλοι γυρνάμε τα μάτια προς τα πίσω και αναζητούμε τα έργα εκείνα του πολιτισμού μέσα από τα οποία ο αιώνας μας θα καταγραφεί στην ιστορία. Ο απολογισμός είναι τραγικός.

Πολλά έχει καταστρέψει η απερισκεψία μας, η άγνοιά μας και τα ατομικά οικονομικά συμφέροντα που δυστυχώς σκεδόν πάντοτε υπερίσχυαν των συλλογικών εθνικών συμφερόντων. Τα παραδείγματα είναι πολλά. Τι να πρωταμφιμυθί κανείς; Το θέατρο Παπαδοπούλου, το Μαγικό Παλάτι, τα παλιά πολιτικά αρχοντικά, τα γλυπτά του Ανδρέα Θυμολούκου ή τις αγιογραφίες του Όθωνα Παπαδόπουλου;

Μια από τις σοβαρότερες απώλειες της πολιτιστικής κληρονομιάς του 20ού αιώνα είναι η καταστροφή του μνημειακού έργου του Νίκου Κουρούση στον κυκλοφοριακό κόμβο στο τέarma της Λεωφόρου Γρίβα δίγην, προς τα αεροδρόμια της Λευκωσίας. Το έργο αυτό, με το συμβολικό τίτλο «Ουράνιο Τόξο», δημιουργήθηκε το 1975 και αποτελεί το πρώτο και μοναδικό δημόσιο μνημείο που έγινε αμέσως μετά το προσκήνιο και την εισβολή, για να δηλώσει μέσα από τις αναζητήσεις της εποχής, την τραγικότερη στιγμή της ιστορίας μας: το 20ού αιώνα.

Ο Νίκος Κουρούσης, ένας από τους σημαντικότερους Κύπριους καλλιτέχνες του 20ού αιώνα, έναυσε τη ζωή του με την πρόσφατη ιστορία μας. Αγωνίστηκε στον απελευθερωτικό αγώνα 1955-59, συνέληψε αμέσως μετά το προσκήνιο και φυλακίστηκε στο κάστρο της Κερύνειας. Κατά τη διάρκεια της τουρκικής εισβολής πρόσφερε εθελοντικά τις υπηρεσίες του ως μέλος της πολιτικής άμυνας. Βίωσε συμμετέχοντας στιγμή προς στιγμή από το χρονικό της προσβολής και της καταληψίας του νησιού. Η πρώτη αντίδραση του καλλιτέχνη Κουρούση μετά την εισβολή, ήταν η απόλυτη σιγή. Τι να δημιουργήσει; Τι να πει; Και όμως το Φθινόπωρο του 1974 ενώ βρισκόταν κατακυρωμένος από μούρες σκέψης, είδε να διαγράφεται πάνω από τα νεκροταφεία του Σπυριδίου, που γειτνιάζε στο σημείο του, ένα ουρά-

νιο τόξο. Αυτό ήταν αρκετό για να τον ξαναδείξει με τη ζωή, την αισιοδοξία και τη δημιουργία. Το δημιουργία σαν τη μόνη δύναμη που νικά την καταστροφή και το θάνατο. Έτσι γεννήθηκε το πρώτο μετά από τη σιωπή έργο: «Ο ουράνιο τόξος». Ένα από τα πρώτα έργα που έγιναν μετά την τουρκική εισβολή. Το μνημειακό αυτό έργο στήθηκε δίπλα στα τούρκα φυλάκια για να αγωνιστεί την Κερύνεια, στέλλοντας με τους συμβολισμούς του μηνύματα αισιοδοξίας.

Πέρα όμως από το δυνατό θεματογραφικό του περιεχόμενο το έργο αυτό συγκεκριμένα είναι με την αφηρημένη εκαστική του γλώσσα, μια από τις «ενδοξότερες» στιγμές της ιστορίας της σύγχρονης κυπριακής τέχνης. Έκλειν των έντονων εκαστικών αναζητήσεων και του ανοιγματος της τέχνης μας στα καινούρια ρεύματα.

Στο έργο του αυτό, ο Κουρούσης συνδυάζει τη γλυπτική με τη ζωγραφική, την κίνηση με τη στατικότητα, την αμεσότητα με τη μνημειακότητα. Ήταν ένα έργο που μαρτυρούσε τα υφολογικά ενδιαφέροντα του Κύπριου καλλιτέχνη των αρχών της δεκαετίας του '70. Ένα έργο που κάρθωσε να μετουσιώσει σε τέχνη, χωρίς φιλολογισμούς και ρητορίες, τα πάθη, τις ελπίδες, τους πόθους και την πίστη σ' ένα καλύτερο αύριο, εν έτει 1975.

Δυστυχώς, το έργο αυτό δεν υπάρχει πια, θύμα και αυτό της ασέβειας μας, προς τα έργα του πολιτισμού. Η απώλεια είναι εξαιρετικά μεγάλη. Γιατί το έργο αυτό αποτελούσε μια από τις καλύτερες στιγμές της νέας κυπριακής γλυπτικής και συνδυά μια μοναδική μαρτυρία της τραγικότερης στιγμής της σύγχρονης ιστορίας μας. Αποτέλουσε ακόμη σύμβολο αισιοδοξίας και πίστης σ' ένα καλύτερο αύριο.

Ποτέμα ότι το έργο αυτό ανήκει αμετάκλητα στον 20ό αιώνα και γι' αυτό θα πρέπει να του το δώσουμε και πάλι πίσω. Τα έξοδα ανακατασκευής του είναι ελάχιστα, μπροστά στη μεγάλη του σημασία. Ας ελπίσουμε ότι γρήγορα θα βρεθεί ο φωτισμένος χορηγός.

ΕΛΕΝΗ ΝΙΚΗΤΑ

Επιμερίδα "Ο Φιλελευθέρως" 9/12/1999

Υπεργράφημα: Ο χορηγός βρέθηκε και ήταν το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού, το οποίο ενέκρινε το απαραίτητο κονδύλι για την ανακατασκευή του έργου. Χρυσά δάλες «δυνάμεις» δεν επέτρεψαν την υλοποίηση του εγκαίρως. Κρίμα. Γιατί πιασεί ότι εκτός από ένα θαυμάσιο εκαστικό έργο, σπέρμασε και από τους πολιτικούς μας τη μοναδική ευκαιρία να μιλούν στους ξένους επεκτείνοντας στο νησί μας, για το πολιτικό μας πρόβλημα, με τη γλώσσα της τέχνης, αποδεικνύοντας με τον από αυτό τρόπο, τη διάθεση του κυπριακού λαού να τελεί κέρει συνεργασίας στους Τουρκοκυπριακούς κατασκευάζοντας - ένα χρόνο μετά την εισβολή - ένα συμβολικό έργο που στέλλει προς όλους μηνύματα αισιοδοξίας και ειρήνης.

9 Αυγούστου 2006

Όταν έργα τέχνης καταστρέφονται από σεισμούς, καταποντισμούς, πολέμους ή πυρκαγιές, η ανθρωπότητα βλάπεται αλλά απλά σκάνει τα χέρια, κατανοώντας τη μακρότητα της μισροτά σε τέτοια φαινόμενα.

Έργα τέχνης καταστράφηκαν και σε περιπτώσεις επικρατούντων νέων θρησκειών και κοσμοθεσιών αλλά και φασιστικά, ναζιστικά και ολοκληρωτικά πολιτεύματα, όπου και πάλιν η ανθρωπότητα ήταν αδύνατο να αντιδράσει. Στη μακροία αλλά δημοκρατική, γλυκεία χώρα Κύπρου, έργα Τέχνης καταστρέφονται μέρη μεσημέρι και κανείς δεν αντιδρά.

Όταν όμως πρόκειται για έργα που έχουν πιαστεί τους μια μεγάλη ιστορία, όπως πρόκειται για το έργο του Νίκου Κουρούση στον κυκλικό κόμβο του αεροδρομίου Λευκωσίας, η βλάβη είναι μορφή, η ευθύνη για τη σκληρή μεγαλύτερη και η ντροπή των ιδυνόντων πρέπει να είναι ακόμη πιο μεγάλη.

Όταν προσεγγίζω κριτικά ένα έργο τέχνης, πάντοτε το βλέπω μέσα από τρεις ανισταμένες και αν το έργο τις πληρώ και αν ο καλλιτέχνης καταφέρει να βρει τη χρυσή τομή στο πάντρεμα αυτών των αξιών, τότε θεωρώ το έργο καλόν έως Ωραϊόν.

1. Οι τρεις ανισταμένες είναι:
2. Η φόρμα και
3. Το περιεχόμενο.

Κύπρος 1975. Οι πρώτοι μήνες μετά την καταστροφή της Κύπρου. Ο λαός να θρηνεί ακόμα την απώλεια της μισής του πατρίδας και τους νεκρούς του. Να ελπίζει στην απελευθέρωση και το «δικαίον». Οι πολιτικοί να του γεμίζουν τ' ασφάλ και την ψυχή με πτερόεντα έπερα για αγώνα και επιστροφή. Εκατοντάδες πολλές οι αγνοούμενοι. Χιλιάδες πολλές οι πρόσφυγες. Όλοι ανεξείρετα οι Κύπριοι καλλιτέχνες αυτή την περίοδο, απο-

τάθηκαν στο θέμα του πολέμου. Σχεδόν σε όλες όμως τις περιπτώσεις, βλέπουμε τον Κύπριο καλλιτέχνη, είτε να καταγράφει την καταστροφή, είτε κυριευμένος από τη συναισθητική του δικαίον, να παράγει άκριως συναισθηματικά έργα, που δυστυχώς τις πιο πολλές φορές το αποτέλεσμα δεν ξεπερνάσε το επίπεδο μιας διακρίβεκτης σφύρας. Έγιναν φυσικά και έργα αρκετά δυνατά, με πάμπολλες εικαστικές αρετές που αλφουρα θα πάρουν τη θέση που τους αξίζει στην ιστορία της σύγχρονης Ιστορίας της Τέχνης.

Ο Νίκος Κουρούσης, στο έργο του Κόμβου του αεροδρομίου, προσέγγισε το θέμα εντέλως ξεκαθαριστά. Με υπέρβαση, σαφρότητα, χωρίς συναισθηματισμούς, προσπαθεί μέσα από τα συμβάντα να βρει το δρόμο προς το μέλλον, τη ζωή, τη δημιουργία. Σε ένα πολυάσηρο κείμενο παραπονοία τη υπαλήθευτη της προσέγγισης του Νίκου με εκείνη των Ευαγγελιστών στην περιγραφή των παθών του Χριστού και με εκείνη του Μαρκεσίου στο «Χρονικό ενός προαναγγελλέντου ναυαγίου». Την άποψη αυτή διατηρώ και τώρα. Παιρνοντας ένα απλό σύμβολο, εκείνο της τριδας, προσπαθεί και ανακαλύπτει με μια σύγχρονη εικαστική γλώσσα, διαμορφώντας τρόποσους έκφρασης, για να μιλήσει για την ειρήνη. Κινείται στο πλαίσιο της νοητικής Τέχνης (conceptual art) και ήταν το πρώτο νοητικό έργο που τοποθετήθηκε σε δημόσιο χώρο στην Κύπρο. Το τονίζω αυτό γιατί conceptual art έγινε και λίγα χρόνια πιο πριν στην Κύπρο.

Βασίλ ορθογωνιομενόν πόσαοι τοποθετημέναι κόμβοι, αποτελούσαν το κέντρο της κατασκευής. Μονογλωσσισμέναι με χρώματα της τριδας, δημιουργούσαν ένα σταθερό χρωματικό κέντρο, το οποίο περιέβαλλαν γκρίζοι, πιο λεπτοί πάσαοι που λόγω της απόστασης μεταξύ τους και του λεπτού του πόχους τους, επέτρεπαν στους εσωτερικούς με τα χρώματα της τριδας να τους διαπερνούν και να φθάνουν στο θεατή με τον ίδιο τρόπο, σε οποιαδήποτε πλευρά αν στεκόταν. Ήταν πράγματι ένα εκπληκτικό ορθογώνιο με νοητική κίνηση από μέσα προς τα έξω - η Ειρήνη πολιορκημένη απ' το γκρίζο του πολέμου, και αντίθετη από τα έξω προς τα μέσα - η ειρήνη, δηλαδή θα επικρατήσει και θα νικήσει τελικά τον πόλεμο.

Το ότι εκδόθη αυτό το έργο, είναι τραγικό για την καλλιτεχνική κληρονομιά της χώρας μας. Αυτό το έργο να έχει μια συνεχή φροντίδα και συντήρηση, απέναντι στο έλεος του θεού και πόσους χρειάζονταν ένα κομμάτι σιδερο πλάκα και το έπαιρνε από κει. Μέχρι που το κατεστρέφονταν τελειωτικά για να τοποθετηθούν ένα διακοσμητικό κατασκευάσμα χειριστό αισθητικά επίπεδο (όπως και στους άλλους κόμβους της Κύπρου), που να πληρώ οι όμως τις αισθητικές απαιτήσεις ολλών ιδυνόντων ολλών χώρας. Για την τοποθέτηση του έργου του Κουρούση βολήσαν δεκάδες άνθρωποι των (ραμμάτων και των Τεχνών, αλλά και απλοί άνθρωποι κυρίως από την Κύπρο (ήταν και ένας Τουρκοκύπριος), και από πολλές άλλες χώρες. Για το ιστορικό αυτό ντοκιμαντέρ μάλνε οι φωτογραφίες. Ας ενεργήσουν όμως, επίτελους, οσάοι οι ιδυνόντες. Να επανοσταποθεθεί το έργο του Κουρούση στη θέση του, για να μη μιλήνε και γι' αυτό οι φωτογραφίες.

Ανδρέας Καραλάουζος
Ζωγράφος

Ουράνιο τόξο της ειρήνης

Μια μικρή πλατεία φυλακισμένη.

Από και που ξεκινούσαν δρόμοι ακτινωτοί προς όλες τις κατευθύνσεις, τη θάλασσα, το βουνό, το όμορφο αεροδρόμιο, τώρα υψώνονταν φυλάκια και στρέφονταν κόνες όπλων βαριών. Στρατιώτες πήγαινοέφρονταν στις πράξεις τόπιες κάτω από την κόκκινη σημαία, κάτω από τη γαλανόλευκη, κάτω από την μπλε των Ενωμένων Εθνών. Ούτε μια μαργαρίτα δε φυτρώνει πια στη ρηγιαγμένη πλατεία.

Σ' αυτό ακριβώς το σημείο ένας ζωγράφος, ο Νίκος Κουρούσις, οραματίστηκε στήνμένο το σύμβολο της Ειρήνης. Ένα απόγευμα - μας διηγείται - καθότανε στο σκαλοπάτι του χαριότικου σπιτιού του. Από την ημέρα της συμφοράς ούτε σκέφτηκε να ζωγραφίσει, ο νους του αμετακίνητος από κίνες τις σκηνές της οδύνης, του αίματος, του ξεσπασμού.

Η σκέψη τ' ουρανού καμνή, το χάμα σβωλιασμένο στα χωράφια, μια ραπομπικιανή αναποδογμένη, ένας καναπές ξεκοιλιασμένος και πέρα στο βάθος μαύρα τα κυπαρίσσια του μικρού νεκροταφείου.

Εκεί κορφώνει τα μάτια του. Ένας τάφος ομοδικός που ανοίχτηκε και κατάνε ανώνυμους αγνώστους του πραξικοπήματος και της τουρκικής εισβολής.

Κι έβγαζε, σκίζοντας τα σύννεφα, περνώντας μέσα από τα κυπαρίσσια, πολύχρωμο κι αέρινο, ένα ουράνιο τόξο, σα νά 'βγαίνε από τον τάφο τον ομοδικό, διάσχιζε τον ουρανό και καμπυλώνοντας πήγαινε να χαθεί, εκεί προς τη Μάρφου, τη σκλαβωμένη γη.

Σε λίγο αλάφρισε ο ουρανός, τραβηχτήκανε τα σύννεφα, τούτο το ουράνιο τόξο που γέννησε την ελπίδα της Ειρήνης.

Τέλος, ξανάριξε να ζωγραφίζει.

Ο Νίκος Κουρούσις ζωγράφος γεωμετρικός, εισιγητής του παλλακίου στην Κύπρο και επηρεασμένος από τα Αμερικάνικα κόμικς, ξεκινάει σκολές και τεχνικές και προσπαθεί να αποδώσει τούτο το αίσθημα που τον δόνησε πέρα για πέρα. Το θέμα του θα του υποδείξει και την τεχνική που θα ακολουθήσει. Εδώ χρειάζεται κάτι μνημειακό και

σε χώρο ανοικτό, έτσι η ζωγραφική παραχωρεί τη θέση της στη γλυπτική έκφραση, κι ο Κουρούσις αρχίζει να φτιάχνει λεπτές μπάρες νικελένες, να τις βάφει μετά με τα χρώματα του ουρανού τόξου. Μια δέσμη χρωματίνη έτοιμη να ξεκουθεί. Το έργο, όμως, είναι ημιτελές δικώς τη βάση και το περιβάλλον του.

Έτσι, ο Κουρούσις αναζητεί το χώρο που θα αξιοποιήσει το έργο στις δύο το διαστάσεις: το τεχνικό και το συμβολικό. Η μικρή πλατεία που περιοφύγεται από τις κόνες μικρών και μεγάλων όπλων, η μικρή τούτη φυλακισμένη περιοχή, είναι η πιο κατάλληλη για να φυτέψει την ιδέα της Ειρήνης. Μάκεται για να του δοθεί η άδεια να στήσει εκεί το έργο του κι όταν επί τέλους την κερδίζει, έρχονται νέοι άνθρωποι απ' όλες τις φυλές, Άγγλοι, Άραβες, Ινδοί, Ρωμιοί, ένας Ιαπωνέζος και δυο Τούρκοι και ρίχνουν όλοι μαζί τις βάσεις, δυο τρία μέτρα τσιμέντο βαθιά μέσα στη γη και κει μέσα απλώνουν τις βέργες, που όρθες πια, πολύχρωμες και λυγρές σαν καλαμίες, σκρπάνε το μνημείο της μεγάλης ελπίδας της Ειρήνης, ανάμεσα στα δυο αντιμαχόμενα στρατόπεδα.

Ο αέρας που περνάει ανάμεσα στις βέργες δημιουργεί διάφορους ήχους, όπως δημιουργούνται και πολυποίκιλοι συνδυασμοί εναλλασσόμενων χρωμάτων ακριβώς όπως το ουράνιο τόξο.

Τη μέρα που στήθηκε το μνημείο άλαξε τελείως η ατμόσφαιρα της έρημης και στρατοκρατούμενης πλατείας, γύρω στο μνημείο καθόσανε να φάνε οι νέοι, μαζεύτηκε και κόσμος για να δει, αι θεατές πήγαινε και κείνοι και φέρανε το φαί τους και κρασί, καθόσανε χάμο μαζί τους και έζωρνικά ακουστήκανε τραγούδια, κάποιοι σηκώθηκαν και χορέψανε, οι στήλες των χρωμάτων έσπλωθηκαν στους ορίζοντες.

Ίσως τούτο το μνημείο να δικαιολόγησε για πρώτη φορά τον εισακτικό όρο «ζωγραφική ή γλυπτική του περιβάλλοντος» και να τον επέκτεινε και πιο πέρα σε σύμβολο ειρηνικής συμβίωσης των λαών.

ΤΑΤΙΑΝΑ ΓΚΡΙΤΣΗ - ΜΑΛΙΕΡΕ
Ελευθεροτυπία Αθηνών 11/4/1976

Στιγμή Καθησυχασμού και Ελπίδας

Είναι φυσιολογικό σε στιγμές έντασης και αβεβαιότητας ο άνθρωπος να αναζητά κάτι που να τον σταθεροποιεί ψυχικά.

Εγώ και η οικογένειά μου αυτό ακριβώς αναζητούσαμε τις δύσκολες μέρες που ακολούθησαν το πραξικόπημα και την εισβολή του 1974, και αφού είχαμε αποφασίσει να μην τρέξουμε μπροστά από τα όργανα της βίας.

Η πράξη σπείματος, την οποία παρακολουθήσαμε, ενός έργου τέχνης δημιουργήμα και ιδέα του Νίκου Κουρούση στο roundabout Κολοκασίδη στη Λευκωσία, ήταν μια στιγμή ελπίδας και ανακούφισης για μένα, τη σύζυγό μου Μαργαρίτα και την κόρη μας Μελίσα, μόλις 2 ετών.

Ήταν στιγμή ελπίδας όχι μόνο μέσω του μηνύματος του θέματος του έργου «Ουράνιο Τόξο», αλλά και το ότι ήταν δυνατό να δει το λομπερό φως της Κύπρου ένα έργο τέχνης στενά αντιμέτωπο με τα απόμερα της βίας και αδικίας.

Ήταν στιγμή καθησυχασής για μένα και την οικογένειά μου το ότι μπορούσαμε να καθόμαστε στο χώρο ανέγερσης του «Ουράνιου Τόξου» παρακολουθώντας το σπάσιμο αυτού του έργου τέχνης. Ένα έργο που με τα χρώματά του και το συμβολισμό του πρόβαλε προς όλους την γαλήνη και ελπίδα μέσω της ανθρώπινης δημιουργίας.

Πιστεύω ότι ο αργός θάνατος και η τελική εξάφanie αυτού του έργου τέχνης είναι ένα εξίσου λυπηρό γεγονός με το να μαρτυρά την κατεδάφιση έργων αρχιτεκτονικής τα οποία καθρεπτίζουν τον παλιτισμό ενός τόπου ή και σημειώνουν μια τραγική στιγμή της ύπαρξής μας.

ΘΕΟΚΑΡΗΣ ΔΑΥΙΔ
Αρχιτέκτονας, 2004

Το πιο σημαντικό όπλο για τη θετική ενέργεια που εκπέμπει και για το σεβασμό που διεκδικεί -για να μη πια για την ίδια την ύπαρξή του- ένας λαός, μια φυλή, μια κοινωνία, είναι η Μνήμη. Καθόλου δηλαδή η ισχυρή οικονομία, ελάχιστα τα πολυτελή έργα υποδομής, πολύ λίγο το κράτος πρόνοιας, παρά η διατήρηση εν δυνάμει, εκεί στο πίσω μέρος του κρανίου όπου διακρίνεται η παγκόσμια συνείδηση, μέσα στο μικρό «μπιζελάκι» της ανθρώπινης αξιοπρέπειας που λέγεται αυλαγική υποσυνείδητο, της δυναμικής του αυθεντικού, της επιβολής του ταλαντούχου, της αποθέωσης του ξεχωριστού, που μόνο η στρατευμένη τέχνη συντηρεί στα γονιδια της διακρονικά.

Αντίθετα η άνευ αντιτάσεων υποταγή στην κακογοσιά της αντιπαροχής και της μετριοτήτας, στην κακόβουλη και πλεγματική επιβολή της ασημαντότητας και στην επιβράβευση του εσωστρεφούς επαρκωτισμού, εναντίον των φωνών που διαθέτουν κύρος, αξιοπρέπεια και δημιουργικό οίστρο, αποτελεί βέβαια διαβητήριο με προορισμό την «πολιτική ορθή» ουδέτερότητα, και καταδεικνύει την ένδειξη μιας κοινότητας με αξιοποίησή την πνευματική της παράδοση.

Το ΟΥΡΑΝΙΟ ΤΟΙΕΟ του Ν. Κουρούση, έργο ψυχής και μεστής βουίας σε εποχές που οι άνθρωποι αυτού του κακότυχου νησιού, «δραπέτευαν» ψυχικά και κυριολεκτικά σε περιοχές υλικής παλινδρόβωσης (ενίοτε πουλώντας και την ψυχική τους στο διάβολο ή έστω στα ξένα «μαύρα» κεφάλαια) με όνειρα τις καλύτερες συνθήκες επιβίωσης, δηλαδή, χαράματα του '75, στήθηκε επιθετικά καλόγουστο στο πιο κρίσιμο κομβικό σημείο υπόληψης του προδικτού πραξικοπήματος και της εισβολής του Αττίλα στο νησί της απελαθείας Αφροδίτης, υπενθυμίζοντας στον ντόπιο και ξένο περαστικό ότι τα «πολύχρωμα» πολιτιστικά μας σύνορα δεν είναι εδώ, αλλά στην Κερύνεια.

Και πριν «καλέτωρ φωνήσαι τρεις», κάποιες α[ν]αρμόδιες αρχές, το κατέβασαν αυτόνδρα, λες και θέλησαν να υποστείουν μια σημαία με τα χρώματα της Τρίδας, ώστε να αθλητεί το αυτομόντο δυνατό από τη Μνήμη το «δεν Ξεκνύω», ως κενό περιεχομένου σύνθημα κάποιων ρομαντικών καλλιτεχνών τύπου Κουρούση.

Τι κατάφεραν;

Να το αντικαταστήσουν με σιδηριές και «σφαίρες» ατάκτως ερριμένες, κάτι σαν εργολαβία ανώδυνων και «ακίνδυνων» συμβόλων υποταγής, πολλαπλασιάζοντας τις σε άλλους κόμβους και σε άλλες πλατείες με αξιοσημείωτη κακογοσιά.

Τι φοβάμαστε άραγε;

Πως κάθε ταλαντούχα παρέμβαση, θα μας χαλάσει τον ύπνο της μικροαστικής μας μακαριότητας;

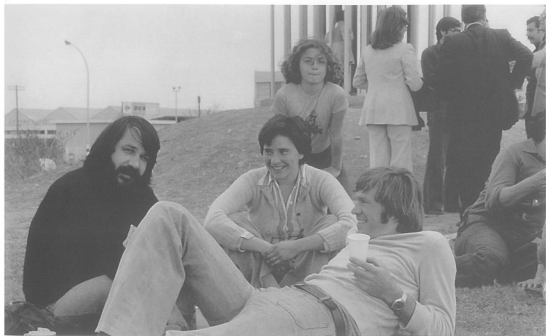
Ας μην εφησυχάζουμε: Η Ευρώπη του Πολιτισμού και της κοινωνίας των πολιτών, προχωράει με άλματα πολιτιστικά, ενώ εμείς «φιλοκαλούμε μετ' ευτελείας».

Ανάγκη να επανέλθει δριμύτερο το πικρό «ΟΧΙ» του ΟΥΡΑΝΙΟΥ ΤΟΙΕΟΥ του Νίκου, είτε εκεί που δημιουργήθηκε είτε αλλού, πρώτου «χάσουμε» εντελώς το τραίνο της Εθνικής μας αυτονομίας.

ΝΙΚΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ
Ηθοποιός-Σκηνοθέτης, 2006

Η γοητεία των πόλεων και τα άσχημα έργα των ανθρώπων

Η αισθητική, το γούστο κι η γοητεία, δημιουργούν το «ωραίο», με την έννοια που το αναζητούσαν οι αρχαίοι. Και το ωραίο είναι συστατικό της αληθινής τέχνης, την οποία έχουμε όλοι ανάγκη, συμβάλλοντας στο να εγκατασταθεί η αρμονία ανάμεσά μας – εσωτερική και εξωτερική.

Κι αν η εσωτερική αρμονία είναι θέμα καλλιέργειας του καθενός μας ξεχωριστά, η εξωτερική συνίσταται από τη συλλογική προσπάθεια και κοινότητα.

Με όλα όσα, δυστυχώς, συμβαίνουν γύρω μας, μόνο για το ωραίο δεν μπορούμε να μιλάμε. Κι όταν μάλιστα βλέπουμε έργα σε εξωτερικούς δημόσιους χώρους να ξεφυτρώνουν, εν μια νυκτί, κακόγουστα και εντελώς πρόχειρα κατασκευασμένα, τα οποία πληγώνουν όχι μόνο την αισθητική μας, αλλά αφήνουν μια γεύση πίκρας και βλάβης να κατατρύχει καθημερινά την ψυχή μας. Και ακόμα χειρότερα, όταν σε ορισμένους χώρους τα έργα αυτά αντικαθιστούν άλλα υπάρχοντα έργα τέχνης. Έργα που κουβαλούν τη δική τους ιστορία, συνδεμένη με την ιστορία του τόπου, όπως το έργο του Νίκου Κουρούσιου, με τον τίτλο «Ουράνιο Τόξο», που βρισκόταν στον κυκλοφοριακό κόμβο του αεροδρομίου Λευκωσίας, απέναντι από το φυλάκιο της Εθνικής Φρουράς. Το έργο αυτό στήθηκε το 1975, καλύπτοντας κι από αισθητικής και από ιδεολογικής άποψης πλήρωσ τους λόγους ύπαρξής του σ' εκείνο το κομβικό σημείο της μοιρασμένης πόλης της Λευκωσίας.

Η έμπνευση και το ακεπτικό δημιουργικό του «Ουράνιου Τόξου» από τον Νίκο Κουρούσιου σηματοδοτήθηκε από τα τραγικά γεγονότα του 1974. Έργα λιτά στη σύλληψή του, μεταφέροντας όμως το τεράστιο μήνυμά πως, μετά το κακό που βρήκε τον τόπο μας θα έρθει η ελπίδα.

Με την ανάμνησή του σπαιμάτος του μια Κυριακή, στο «δίσεκτα» για τον τόπο εκείνα χρόνια, να μένει ανεξίτηλα χαραγμένη στη μνήμη όλων όσων είχαμε την τύχη να είμαστε εκεί, κι είμαστε πολλοί, φίλοι και γνωστοί, Κύπριοι και ξένοι, ένας φίλος από την τότε Ανατολική Γερμανία διπλα σ' ένα άλλο από τη Δυτική, ένας απ' την Αμερική κι άλλος από την Αγγλία, από την Ελλάδα και από αλλού. Με ψαμί και τυρί κι ένα πορτέλι κρασί, μικροί και μεγάλοι, βοηθούσαμε με οποιοδήποτε τρόπο μπορούσαμε, με τους εθνοφρουρούς να παρακολουθούν έκπληκτοι και με τα τμή των κυανόκρανων να πιγανόεχροντα, όπως κι αυτά των δικών μας αστυνομικών. Κανένας, ωστόσο, να μην τολμά ούτε καν να ρωτήσει τι γινόταν, λες και διασβάνονταν ότι όλοι εκεί εκεί κάτι σημαδιακό κάναμε, βγαλμένο μέσα από την καρδιά μας.

Κι όμως, μια μέρα μετά από χρόνια οι υπεύθυνοι του δήμου της περιοχής αποφάσισαν πως πρέπει αυτό το έργο να ξεριζωθεί και στη θέση του να τοποθετηθούν οι «κίτρινοι, κακόγουστοι κύκλοι». Αδυνατούμε να καταλάβουμε την ενέργεια αυτή των όποιων ιδυνόνταν κι αντί άλλης απάντησης, θα θέλαμε να δούμε να τοποθετηθείται ξανά το γλυπτό του Νίκου Κουρούσιου, όπως τα απατούν οι καιροί και οι άνθρωποι. Αυτή θα είναι από μέρους τους, μια πράξη πολιτισμού, ίδια με την ύπαρξή μας, εθνική και ατομική και μια πράξη ηθικής δικαίωσης για τους ανθρώπους αυτής της μοιρασμένης πόλης, που για τριαντάδυ χρόνια τώρα ζούμε με την ελπίδα, γρήγορα να δούμε τον ουρανό της να ξεσπερώνει και τη γη μας ολάκληρη να γεύεται τη Λευτεριά.

ΝΤΙΝΑ ΠΑΜΠΑΛΛΗ
Δημοσιογράφος, 2006

Η ιστορία ενός γλυπτού

Το 1975, μέσα στον όλεθρο και τη δίνη της κυπριακής τραγωδίας, ο γλύπτης Νίκος Κουρούσης, με άδεια του επάρχου Λευκωσίας και του Τμήματος Πολεοδομίας και Οικήσεως, ανέλαβε την κατασκευή και τοποθέτηση ενός γλυπτικού έργου στον κυκλικό κόμβο Κολοκασιδί, το οποίο θα συμβόλιζε τη θέληση του κυπριακού λαού για αντίσταση και απελευθέρωσης. Λόγω της εγκατάλειψης της περιοχής αλλά και λόγω της ανυπαρξίας πολιτικής προστασίας και συντήρησης των μνημείων και των έργων τέχνης που βρίσκονται σε υπαίθριους δημόσιους χώρους, με την πάροδο των χρόνων, το έργο υπέστη ανεπανόρθωτες ζημιές, με συνέπεια να απολέσει τα αρχικά μορφολογικά χαρακτηριστικά του. Την περίοδο 1997-98 ο καλλιτέχνης επανήλθε με πρόταση ανακατασκευής του έργου, η οποία εγκρίθηκε τόσο από το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού όσο και από την Επιτροπή Μνημείων. Η πρόταση διαβιβάστηκε στους Δήμους Έγκωμης και Αγίου Δομητίου, από τους οποίους ζητήθηκε να συναινέσουν για την ανακατασκευή του έργου. Οι δύο Δήμοι απέρριξαν την πρόταση από το οικονομικό μέρος της οποίας ο καλλιτέχνης δεν θα είχε το παραμικρό κέρδος· με το αιτιολογικό ότι το έργο καταστράφηκε και, άρα, δεν δεσμεύονται για την ανακατασκευή του. Σήμερα, το έργο έχει απομακρυνθεί από το χώρο όπου ήταν εγκατεστημένο, και στο σημείο όπου βρισκόταν εκτελούνται έργα τοποθέτησης, μέσα στο πλαίσιο του ρυθμιστικού σχεδίου της περιοχής. Για το θέμα μιλήσαμε με τον πολιτικό μηχανικό του Δήμου Έγκωμης κ. Αρτότη, ο οποίος μας ανέφερε ότι το έργο έχει καταστραφεί, και γι' αυτόν το λόγο, τα διοικητικά συμβούλια των Δήμων αποφάσισαν, όταν έγινε η

συγκεκριμένη πρόταση, να την απορρίψουν, αφού δεν υπήρχε καμία δέσμευση για την ανακατασκευή του. Τα έργα τοποθέτησης που εκτελούνται σήμερα στον κόμβο έχουν εγκριθεί από τους δύο Δήμους και κατασκευάζονται 'ως πολεοδομικό έργο' από το Τμήμα Πολεοδομίας και Οικήσεως.

Ο κ. Παπανικολάου, ερωτηθείς για το θέμα, ανέφερε ότι το έργο δεν μπορούσε να ενταχθεί στη νέα τοποιοτεχνική διαμόρφωση, γιατί δεν διέθετε τα ανάλογα χαρακτηριστικά. «Αν το γλυπτό παρέμενε στο χώρο, θα έπρεπε ο σχεδιασμός που θα γινόταν, να είναι συμβατός μαζί του, πράγμα αδύνατο με τα σημερινά δεδομένα. Το έργο μπορεί να σταθεί από μόνο του, όχι όμως και να ενταχθεί στο υπό διαμόρφωση σύνολο. Δυστυχώς, δεν ταίριαζε με την τοποιοτεχνική διαμόρφωση, όπως το ίδιο συνέβη και με την προτομή του ήρωα Τάσου Μάρκου, η οποία, ενώ ζητήθηκε αρχικά να τοποθετηθεί στο κέντρο του κόμβου, για τους ίδιους ακριβώς λόγους τοποθετήθηκε σε άλλο σημείο του περιβάλλοντος χώρου. Θα πρέπει στο σημείο αυτό να αναφέρω, ότι έχουμε εγκαταλείψει για εκείνη την τυπολογική προσέγγιση, που ήθελε το μνημείο στο κέντρο. Το βάρος μας, πλέον, δίνεται σε συνολικές τοποιοτεχνικές διευθετήσεις, γι' αυτό και όμοια μεμνόμενα μας είναι να ενισχύσουμε τον τομέα του landscape με ειδικά αρχιτεκτόνα και να την αναδομήσουμε περαιτέρω».

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ
2005

AAT
BIOLOGICAL RESEARCH
STATION

Σε μια καθαρά αντήχηση κατεύθυνση κινείται ένας άλλος σημαντικός καλλιτέχνης, που γεννήθηκε και αυτός το 1937. Ο Νίκος Κουρούσις, (φωτ. 67, 68) που γεννήθηκε στο Μισσράο και σπούδασε ζωγραφική στις Σχολές Καλών Τεχνών SAINT MARTIN και HORNSEY COLLEGE του Λονδίνου τα χρόνια 1960-1964, και ταξίδεψε σε διάφορα κέντρα για να διευρύνει τους ορίζοντές του. Από τις πρώτες ακόμη προσπάθειες του Κουρούσις διαπιστώνεται εύκολα η πρόθεσή του να φτάσει σε μια σύνθεση των οργανικών θεμάτων με τους κονστрукτιβιστικούς τύπους και πιο συγκεκριμένα των αισθησιακών περιόδων του κονστрукτιβιστικού τύπου και πιο συγκεκριμένα των αισθησιακών περιόδων του ανθρώπινου σώματος με το γεωμετρικό λεξιλόγιο. Επηρεασμένος, όπως πιστεύει κάποιος τεχνικρίτης (7), από καλλιτέχνες σαν τον Βαζζαρέλι, τον Ρίλκε και τον Πόνσε, κάτι που δεν φαίνεται καθαρά παρά μόνο α' ελάχιστες προσπάθειές του, ο Κουρούσις μπορεί να θεωρηθεί περισσότερο σαν ένας δημιουργός που δεν θυσιάζει την ανεξαρτησία του, σε καμία περίπτωση. Στα παλαιότερα έργα του με τη χρησιμοποίηση μελών και τμημάτων του ανθρώπινου σώματος αχμηματοποιούνται συχνά, αλλά πάντα με την έμφαση στα ερωτικά και αισθησιακά χαρακτηριστικά, διαφαίνεται εύκολα η πρόθεσή του καλλιτέχνη να ανεβάσει α' ένα νέο επίπεδο τις βασικές λειτουργίες της ζωής. Και το κατορθώνει με το συνδυασμό των οργανικών με τα γεωμετρικά θέματα, που δίνουν ακόμη και συμβολικές προεκτάσεις στη ζωγραφική επιφάνεια, την οποία πλουτίζουν με πολύ διαφανείς υπαινιγμούς. Τα χρόνια γύρω στ 1972-3 ο Κουρούσις στρέφεται σε μια περισσότερο αυστηρή κονστрукτιβιστική κατεύθυνση, που έχει σαν βασικό της θέμα μια προσωπική οργάνωση του χώρου, που τονίζει και από τη λιτότητα του χρώματος. Μεγάλα επίπεδα, στα οποία παρεμβάλλονται άλλες μορφικές ενότητες, αυστηρή επιβολή των καθετων και των οριζοντιων γραμμών και ενεργητική φωνή του χώρου δίνουν ουσιαστικά τον τόνο στα έργα αυτής της περιόδου. (8) Μια μεγαλύτερη έμφαση στις χρωματικές αξίες, και ακόμη μια τάση για εσωτερικότητα και το συνδυασμό κονστрукτιβιστικών στοιχείων και συμβολικών χαρακτηριστικών, έχουμε με δεκάς σε έργα του 1973 και σαφέστερα από το 1974. Διαπιστώνεται α' αυτό μια προσπάθεια του καλλιτέχνη να δώσει ένα νέο περιεχόμενο στη ζωγραφική του γλώσσα με την ταυτόχρονη χρησιμοποίηση των παλαιότερων κατακτήσεων και των σύγχρονων αναζητήσεων του. Διατηρείται πάντα η πρόθεση του Κουρούσις να δώσει ένα

πρωταρχικό σεξουαλικό περιεχόμενο στα έργα του, περισσότερο εσωτερικό τώρα και με πολύ πιο καθολικό χαρακτήρα, σχεδόν σαν αφηρητή της ίδιας της ζωής. Έτσι, στα πιο χαρακτηριστικά του έργα από την περίοδο 1974-1976 δίνει μεγάλες ουδέτερες επιφάνειες, στις οποίες παρεμβάλλονται χρωματικές ζώνες ενεργητικές και δυο ανθρώπινες μορφές αχμηματοποιημένες, μια ανδρική και μια γυναικεία (9). Δίνεται με τον τρόπο αυτό ένα είδος έλξης και απώθησης, βετικών και αρνητικών τύπων, ζεστών και ψυχρών χρωμάτων, μεγάλων και μικρών επιφανειών, που διευρύνουν το εκφραστικό περιεχόμενο των έργων του. Με την παρεμβολή ακόμη βεριστικά δοσμένων θεμάτων, όπως είναι αυτά της επιστολής που τονίζει το χωρισμό και την επιθυμία της ένωσης των δυο μορφών, της ανδρικής και της γυναικείας, εκφράζονται σαφέστερα τόσο εσωτερική ένταση όσο και συμβολικές προεκτάσεις.

Στα έργα του Κουρούσις πρέπει να προστεθεί ακόμη και το «ΣΥΜΒΟΛΟ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ», μια πλαστικοζωγραφική προσπάθεια, που στήθηκε το Μάρτη του 1975 στο δρόμο προς το αεροδρόμιο της Λευκαδίας απέναντι από τα τουρκικά φυλάκια. Πρόκειται αναμφίβολα για ένα εξαιρετικό έργο, στο οποίο συνδυάζονται με θαυμάσιο τρόπο ηλυστική και ζωγραφική χαρακτηριστικά, στατικά και κινητικά στοιχεία σε μια ενότητα, που επιβάλλεται με τη μνημειακότητα και την εκφραστική δύναμη. Με θέματα που διακρίνονται για τη λιτότητα και τη σαφήνιά τους, ένα σύστημα από δυο σειρές λεπτές, εύκαμπτες μεταλλικές βέργες, εξωτερικά γκριζές και τέσσερις σειρές παχιές, ακίντες και χρωματιστές-κόκκινες, πράσινες, γαλάζιες και πορτοκαλί-εσωτερικά, όλες ύψους έξι μέτρων, κόβεται τοποθετημένες, ώστε να σχηματίσουν ένα τετράγωνο, δίνει ο καλλιτέχνης εξαιρετικά εκφραστικά αποτελέσματα. Η ακινησία του μέσου και η κίνηση των εξωτερικών θεμάτων, η επιβολή των καθετων και η εναλλαγή ψυχρού γκριζού και ζεστών κόκκινων και πορτοκαλί χρωμάτων η λιτότητα των μορφών και η σαφήνεια της σύνθεσης, εκφράζουν με πειστικότητα και σαφήνεια τις προθέσεις του καλλιτέχνη. Δίνουν κάτι από το χαρακτήρα της εποχής μας και του τόπου για τον οποίο δημιουργήθηκε, του πόθου και της πίστης στην ειρήνη και των κινδύνων που πάντα την απειλούν.

ΧΡΥΣΙΑΝΟΣ ΧΡΗΤΟΣ, 1983

"Εύνοια Ιστορία της Νεώτερης και Σύγχρονης Κυπριακής Ίκησης"

Βρέθηκα στη Λευκωσία, ενώ ζούσα στο Βέλγιο. Μόλις είχα γεννήσει την πρώτη μου κόρη. Με χίλια προβλήματα κατάφερα να φτάσω με το πλοίο στο νησί, να είμαι εδώ, να νιώσω τον τόπο μου, να καταλάβω τα συντρίμια της καταστροφής, οι πληγές ακόμη ανοικτές. Τα βράδια με την παρέα στην Κληματαριά. Ο Κουρούσις, ο Σπύρος ο Σταυρινίδης, ο Γιώργος Κατάνης, ο Ανδρέας Χριστοφίδης, η Νίκη, ο Κωστής Χαλαραμπίδης. Ένα βράδι ο Νίκος Κουρούσις μας είπε να πάμε όλοι να στήσουμε το έργο του στο ράουντ αμφούτ του παλιού αεροδρομίου. Και πήγαμε από το απόγευμα όλοι. Άνοιξη στην Κύπρο, στον αέρα ήχοι, μυρωδιές, λέξεις, ακούσματα πατρίδας. Αυτός και οι άλλοι να κουβαλάνε ταιμέντα, οι ράβδοι κόμω, στα χρώματα της Ιριδας. Ο Νίκος έκτιζε το έργο του, αναμέναμε να στηθούν οι ράβδοι, να ακούσουμε τον ήχο όταν τις διαπερνούσε ο αέρας. Όλοι εκεί, κάμω, να μετέχουμε, να μιλάμε, να θυμόμαστε, να συζητούμε, να γελάμε... να είμαστε μέρος του έργου που σπινόταν. Δυο βήματα από τα συρματοπλέγματα, δυο βήματα από τα φυλάκια και τα παιδιά που πρόσεκαν την πατρίδα. Αυτό με έφερε πίσω στην Κύπρο. Η ανάγκη να ζω και να δημιουργώ με άλλους, η ανάγκη να είμαι στον τόπο μου με τους ανθρώπους μου. Ζούσα από το 1968 στο Βέλγιο, σε ένα χωριό στα περίχωρα των Βρυξελλών. Ο καβείρ της ζωή του, ο καβείρ για πάρτη του. Ανεξήγητο για μια μεσογειακή, ακαταλαβίστικο, πώς ο καβένας καταφέρνει και κλείνεται στο μικρόσκόπο του, να ακούει και να βλέπει μόνο τον εαυτό του. Ο Μάρτιος του 1976, το στήσιμο του έργου του Κουρούσι, τα τρανταχτά γέλια του Σπύρου, η παρέα, η αίσθηση του κοινού πόνου, της κοινής αγάπης για τον τόπο με έφεραν πίσω στο νησί. Από τότε είμαι εδώ...

ANNA Γ. ΜΑΡΑΓΚΟΥ, 2007

ΝΙΚΟΣ ΚΟΥΡΟΥΣΙΗΣ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

1937 Γεννήθηκε στο Μπασρά, Λευκωσία

Σπουδές

1960 St. Martin's College of Art, Λονδίνο

1964 Hornsey College of Art, Λονδίνο

Ατομικές Εκθέσεις

1967 Τεχνική Σχολή Λευκωσίας

1970 Γκαλερί του Άνδρα Πάλας, Λευκωσία

1972 Ινστιτούτο Γκαίτε, Λευκωσία

1973 Αίθουσα Τέχνης Δεσμός, Αθήνα

1974 Γκαλερί Kurpers, Neuss, Γερμανία

1975 Λαβύρινθος ένα, Δημοτικό Θέατρο, Λευκωσία

Tanz Forum, Κολωνία, Γερμανία

1977 Αίθουσα Τέχνης Δεσμός, Αθήνα

1979 Night Gallery, Λονδίνο

1982 Λαβύρινθος δύο, Δημοτικό Θέατρο, Λευκωσία

Λαβύρινθος τρία, Ινστιτούτο Πραττ, Νέα Υόρκη

Φυλοεξουδεμερωμένος καλλιτέχνης, Ινστιτούτο Πραττ, Νέα Υόρκη

1986 Αίθουσα Τέχνης Ψυχικά, Αθήνα

Γκαλερί Γκάδρια, Λευκωσία

1987 Ναταλία Gallery, Κολωνία, Γερμανία

Γκαλερί Μορφή, Λεμεσός

1991 Κέντρο Τέχνης Διάσπρα, Λευκωσία

1992 Τέχνη και Λειτουργικότητα, Κέντρο Τέχνης Διάσπρα, Λευκωσία

1997 Αναδρομική, Κέντρο Τέχνης Διάσπρα, Λευκωσία

1998 "Η Σιαππλή Κραυγή της Πόλης"

(φωτογραφία) Γκαλερί Αργα, Λευκωσία

2001 "Ιερά Πορνεία"-Εγκατάσταση, Γκαλερί Μορφή, Λεμεσός

"Ιερά Πορνεία"-Εγκατάσταση, Καστελλόπολη, Λευκωσία

"Μεταμόρφωση"-Εγκατάσταση, Κέντρο Τέχνης Διάσπρα,

Λευκωσία

Αναδρομική Έκθεση, Πανοθέτης Πιερρίδη και Δήμος

Λευκωσίας, Αθήνα

2002 Αναδρομική Έκθεση, Πολιτιστικό Κέντρο Μελίνα Δήμου Αθηναίων

2003 "Αναζητήσεις" Μεσογειακού Μουσείου Στακομλής

Ομαδικές Εκθέσεις

1968 Ίριενάλε Νέο Δελχί, Ινδία

1969 Μπιεννάλε Νέων, Παρίσι

Γκαλερί Χίλτον, Αθήνα

1970 Κοινοπολιτευτικό Κέντρο, Λονδίνο

Γκαλερί Όρα, Αθήνα

1971 Ατενεία, Πανοθέτης Δήμου Μαδρίτης

Συγχρονισμός Κυπριακή Τέχνη, Βελιγράδι

Μπιεννάλε Σάο Πάολο, Βραζιλία

1972 Μπιεννάλε Χαρακτητικής, Βενετία

1974 Αίθουσα Τέχνης Δεσμός, Αθήνα

1975 1η Διεθνής Μπιεννάλε Χαρακτητικής, Λουμπλιάνα

1976 3η Διεθνής Μπιεννάλε Χαρακτητικής, Fredrikstad, Νορβηγία

Εθνική Πανοθέτης, Αθήνα

Μακεδονικό Κέντρο Τέχνης, Θεσσαλονίκη

- 1978 4η Διεθνής Μπενιάλε Χαρακτικής, Friedrichstad, Γερμανία
4η Διεθνής Μπενιάλε Χαρακτικής, Friedrichstad, Νορβηγία
5η Διεθνής Μπενιάλε Χαρακτικής, Friedrichstad, Γερμανία
1979 Σύγχρονη Κυπριακή Τέχνη, Θεσσαλονίκη
1980 5η Διεθνής Μπενιάλε Χαρακτικής, Fredrikstad, Νορβηγία
1983 Σύγχρονη Κυπριακή Τέχνη, Παρίσι
1984 Printemps De La Jeune Creation, Παρίσι
7η Διεθνής Μπενιάλε Χαρακτικής, Fredrikstad, Νορβηγία
Διαγωνισμός Γλυπτικής, Παγκό Σύγχρονης Τέχνης, Λευκωσία
Μπενιάλε Αλεξάνδρειας
1986 Κέντρο Τέχνης Διάσπρα, Λευκωσία
1987 Συμπόσιο Γλυπτικής Βόλος, Ελλάδα
1988 "Μεταμόρφωση", Βιντέο - Εγκατάσταση, Ινστιτούτο Πραττ, Νέα Υόρκη
"Ιεραρχία Διάσπρα" - Βιντέο - Εγκατάσταση, Ινστιτούτο Πραττ, Νέα Υόρκη
Μπενιάλε Βενετίας
1990 "Το Δέντρο" Κέντρο Τεχνών, Λευκωσία
1995 Πανορθόκη Πιερίδη, Αθήνα
1996 "Το Ψάρι", Κέντρο Τεχνών, Λευκωσία
1998 "Τρεις Καλλιτέχνες Τρεις Διαδρομές", Κέντρο Τέχνης Διάσπρα, Λευκωσία
"Τρεις Καλλιτέχνες Τρεις Διαδρομές", Το Ίλιθ της Κύπρου, Αθήνα
2000 "Πανόραμα Ελληνικής Χαρακτικής", Κέντρο Τεχνών, Λευκωσία
"Πανόραμα Ελληνικής Χαρακτικής", Εθνική Πανορθόκη, Αθήνα
"Άπο τη σκηνή στο Ηλεκτρο - 100 χρόνια Γλυπτικής στην Κύπρο", Μουσείο, Λευκωσία
Συμπόσιο Γλυπτικής, Λεμεσός
2004 "Αθήνα by Art", Αθήνα, Ελλάδα
2004 "Openasia", Art Communications, Venezia Lido

Έργα σε Δημόσιους Χώρους
1975 "Ουράνιο Τόξο", βαμμένο μέταλλο, 800 x 200 x 200 εκ., Νηαίδα Αεροδρομίου Λευκωσίας
1984 "Η Πόλις", μέταλλο, έργο πέτρα, νερό, φως, 30 x 30 x 3 μ., Παγκό Σύγχρονης Τέχνης, Λευκωσία
1986 "Υλη-Χρόνος", μάρμαρο, 3 x 3 μ., Βόλος, Ελλάδα
1990 "Υλη-Χρόνος", 200 x 50 x 20 εκ., Διεθνές Συμπόσιο Τέχνης, Άγιος Νικόλαος, Κρήτη
1996 "Υλη-Χρόνος", Αφιέρωμα στον Ζήνωνα Κιτιάς, μέταλλο, μάρμαρο, 3 x 2,5 + 2,5 μ., Πανεπιστήμιο Κύπρου
1996 Πανελλήνιος Διαγωνισμός για το Μνημείο του Ακυρώνα Λιοπετρίου, Πρώτο Βραβείο, μπρούντζος, 500 x 300 x 10 εκ.
1997 Πανελλήνιος Διαγωνισμός για το Μνημείο της Εναρξης του Αγώνα της ΕΟΚΑ στην Ακτή της Χώρας, Πρώτο Βραβείο 1700 x 200 x 200 εκ., μπρούτζος, ανοξείδωτος καλβίνας
2000 "Υλη-Χρόνος", μέταλλο, πέτρα, 300 x 200 x 50 εκ., Συμπόσιο Γλυπτικής, Λεμεσός

Υποτροφίες

- 1976 Υποτροφία Βρετανικού Συμβουλίου, Θέατρο, Αγγλία
1988-89 Υποτροφία Fulbright, Νέα Υόρκη

Διαλέξεις

- 1982 "Λαβύρινθος", Ινστιτούτο Πραττ, Νέα Υόρκη
1987 "Η Γραμμή", Ινστιτούτο Πραττ, Νέα Υόρκη
"Ιεραρχία Διάσπρα", Πανεπιστήμιο Νότιας Ντακόια, Η.Π.Α.
1988 "Υλη - Χρόνος", Ν.Υ.Υ., Νέα Υόρκη

Βιβλιογραφία

Γιώνης Σπιντέρης, Τρεις αιώνες ελληνικής τέχνης, 1660-1967, Εκδοτικός Οργανισμός Πάπυρος
Α. Γ. Ξυδής, Ελληνική τέχνη. Το σκέδιο στην Ελλάδα.
Δ. Φωτόπουλος, Σκηνογραφία στο ελληνικό θέατρο, Εκδ. Εμπορικής Τράπεζας Ελλάδας, Αθήνα 1987.
Ν. Κουρουσίσης, Μπενιάλε Βενετίας, Εκδ. Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού Κύπρου και Λαϊκή Τράπεζα Κύπρου, 1990.
Ν. Κουρουσίσης, 30 Χρόνια Σκηνογραφία, Έκδοση καλλιτέχνη

Νίκος Κουρουσίσης

Χατζήδσκη 4, 1066 Λευκωσία
Τηλ: +357 22672080, +357 99441937
Email: nicos.kourousis@cytanet.com.cy

